

a Benissa i a Montserrat d'Alc., *publuçét* a Montesa, però *puluçét* a Olocau de Carraixet.

Poblar [Llull]: «Noè --- Déus dix-li qu' ell faés una gran archa e que-s mesés en ella ab sa muller e ab tres fills ---; e que de cada linatge de les bèsties, e de les aus, mesés un parey, per so que se-n poblàs lo món, qui perí per lo diluvi», *Do. Pu.* (Gili, 272, § 97.3; *popular* v. *Poblat* m.: «lo bisbe ordenà e bastí, luny de tot *poblat*, en un loc cuvinent, un monestir molt bell --- a la manera del monestir de Miramar, lo qual és en la illa de Mallorques», *Blanq.* (NCl. II, 58.7); en la gesta de Bordeus, «tota hora venien a posada al primer son, que de jorn e-l món ells no descavalcaven en *poblat*, ne per beure ne per menjar: ans menjaven lo pa cavalcant», Muntaner (fets de 1283, § 89, Casac. II, 68.17).

Població: «segons que en la carta de la *població* se conté», *CostTort.* (OL, p. 55); «*població*, poble o vila: oppidum ---», *DTo.* 1647. *Poblador* [Llull]. *Poblament* [Llacav.]; «El *poblament* de Catalunya», Pau Vila]. *Poblant*. *Poblata* (o *pobletà* 'habitant d'una població que no és ciutat ni vila', *DFa.*): «Entre les --- costums de la antigor --- sobreviu --- la de les Caramelles: quan en la missa del Dissapte Sant --- los minyons del poble, davant la matexa església, responen ab los Set goigs --- pel càntic del jovent y pel tritlleig de les campanes, que esclatan plegats, los *pobletans* y 'ls paguesos, la vall y la montanya, saben la alegre nova de la resurrecció del Senyor», Verdaguer (Mare de Déu del Mont, 1884), *O. C.* 1907, VI, 138. *Poblet* [Lab. 1840].

Despoblar [1647, *DTo.* «desolari, oppida vastari», *despoblades estan moltes ciutats*]; *despoblat* m. [id. «solitudo»]; *despoblador* i *despoblament* [Llacav.]. *Depopular*; *de(s)populació*. *Repoplar* [Lab. 1840]; *repoplació* [id.], *repoplador*, *repoplament*.

MOTS SAVIS: *Popular* adj. [«gent popular» c. 1380, *Cròn.* del Cerimoniós], ll. *popularis* id.; «els *populars*» 'la gent del poble': «lo vell moret / ix de l'alquible, / pres-lo terrible / por d'avalot / --- / morts som abdós / si nostre cas / pels *populàs* / serà sentit / ---», JRoig (*Spill*, 3644); «gent *popular*, de baixa mà, poble menut: vulgus», *DTo.* 1647; molt rar *popular*. *Popularitat* [Lab. 1840]; *populació* [id.]. *Popularitzar*, *popularització*, *-itzable*; *popularisme*; *popularista*. *Populatxo* [Llacav.], de l'it. *popolaccio*, despectiu de *popolo* 'poble' (Ausiàs l'havia adaptat com *poblàs*, cvi); *populatxer*; *populatxeria*, *-atxó*. *Populesc*. *Populisme*; *populista*. *Populós* [Llacav.].

Públic, pres del ll. *pūblicus* 'oficial, públic', no pròpiament derivat de *populus*, en cap cas; encara que l'etimologia pre-llatina de tots dos mots és obscura, i polèmica entre els especialistes, no és inversemblant que (etrusca o no) hi hagués entre ells un parentiu originari llunyà, i en tot cas l'etimologia popular els relligà aviat, ja en l'Antiguitat.

Al català el mot arribà per via culta, i en part semiculta, de primer amb considerables alteracions (probablement no degudes totes a pertorbació arabitzant en ús més o menys toponímic): «per fundus, via *publi-*

ca», «via *publich*» en dos docs. benasquesos de 1015-19 (MDuque, *Ovarra*, 56.5, 73.4), «et vadit ad ipso roure gros, qui est ad ipso cingle subirà, et puge per ipso serradal usque ad ipsa strada *púlvega* --- intus villa de Espulga» 1150, donació de Ramon de Cervera a Bg. de St. Domí, d'una terra prop de l'Espulga de Francolí (MiretS, *RBiblgCat.* VII, 14: en el qual pot haver-hi realment arabització, com en la forma *espulga*, que es retroba dos cops en un altre doc. del mateix lloc i any, *ipsa espulga* i *spulga de Romeguera*, p. 15: primer *plúvega*, però l'àrab rebutja els grups del tipus *pl-* o *-spl-*); formes que semblen tenir algunes respostes a Castella i en gall.-port.: *DECH* IV, 670a39-47 i n. 2; *publica* en el ms. B de les *VidesR*, on P (253r1) llegeix: «la sciència --- és devesida en tres parts: en ètica, en econòmica e 'n *publica*» trad. *politica* (796).

La forma *public*, *-ica*, que és ja la de Llull, domina aviat: «corredor qui fassa mercat de naus --- e si encanta en *publich*, e 'nquant naus o lenys o barches, per cascuna liura, una meaylla ---», Tarifa de Bna. de 1271 (*EntreDL* I, 159, § 84). Va tenir molta extensió antiga l'accentuació *public*, *-ica* (a la manera del popular *música*) freqüent en Llull, BMetge, JRoig i el *Canç. Satíric Valencià*, suggerida per la grafia *public* i confirmada per bastants rimes (V. molts casos d'una i altra en les cites dels *DAG*, i *AlcM*); fins avui ha restat en la ruralia valenciana: *el Pou public* a l'Alquerieta de Guardamar (1962); ignorem com accentuava Jo. Martorell: «Ls Maj. Vostra lo trobarà lo més solícit home del món, amador e guardador del bé *public*, emparador dels desamparats ---» (Ag. II, 170).

Fembres publiques, que apareix sencer en textos del S. xv (Recull d'Eximplis d'Ag. veg. context en *Careta*, *Barb.*, s. v. *lupanar*), s'usà substantivat com *publica*: «com a bagassa, / sodomitava / e fornicava / ab sos tacanys / --- / quants hi anaven / la cavalcaven / com a *publica*: / venc la inica, / coxa e manca, / per dolor d'anca / ---», JRoig (*Spill*, 13157); «puix vostre dir / tan fort inculpa / viuda y donzella, / que les *publiques* / de Boemia / no són pijors / ---», *Viudes i Donzelles*, 771.

Publicar [Muntaner]: 'llegir públicament': «lo senyor rei volc que'l testament seu se *publicàs* altra vagada en presència de l'arquebisbe de Tarragona --- e rics-hòmens, cavallers, ciutadans e hòmens de les viles ---; e com lo testament fo legit e *publicat*, lo Sr. Rei demanà a tots --- que li diguesen si los paria que ben estegués --- e l'endemà lo mal li entuxà e --- Déus volc apellar al seu regne aquest Sr. Rei En Pere ---» (11-xi-1285), § 145, Casac. IV, 71.19. *Publicar per* 'declarar': «qualsevol persones --- qui s'abatran, fugiran, se absentaran --- sien citats ab veu de crida e si dins 30 dies --- no hauran meses lurs persones, llibres e béns en poder de la cort a quís pertanyerà --- sien *publicats* per abatuts ---», ban de Bna. 1445-58. *Publicar* fou usat també en el *Somni* de BMetge (NCl. II, 83.26; text a RISC); cita d'Eiximenis en el *DAG*; de BMetge etc. en *AlcM*, de F. de la Càrcel ací s. v. *POL*.

Les publicades 'les amonestacions matrimonials des